

Одна з дражливих тем нашої інтелектуальної історії — це спадок радянського періоду. Ця тема природно поєднується із загальнішою — щодо філософського потенціалу вітчизняної думки, можливості вести мову про власне українську філософію як особливий історичний, культурний та інтелектуальний феномен. Тематичний блок даного числа журналу безпосередньо заторкує обидва ці питання.

Можна сказати, що вміщеними у ньому матеріалами здійснено невеличку розвідку — своєрідний теоретичний зондаж — проблеми змісту та самоорганізації філософської думки пізньої радянської доби. В центрі уваги перебуває середовище київських філософів 60–80 років минулого, ХХ століття. Окрім вже зазначених питань звернення до цього феномену інспірує ще низку інших, з ними пов'язаних і не менш важливих. Це, зокрема, питання тяглості нашої інтелектуальної традиції та складних (а може, навпаки, до прикрасі простих) метаморфоз, яких вона зазнає. З цим тісно пов'язане питання культурно-історичної пам'яті, що становить одну з найгостріших світоглядних колізій сьогодення. Адже цілком очевидно, що здатність адекватно, продуктивно, відповідально і вдячно пам'ятати — одна з чільних ознак цивілізованості взагалі — є тією якістю, яку ще належить опанувати вітчизняному розумові. Нині минуле стало місцем зіткнення й жорсткої битви різноманітних політик пам'яті, що наочно засвідчує: від того, що і як ми пам'ятаємо, залежить доля не минулого, а наша власна перспектива майбутнього.

Одна з небезпек, яка постійно чатує на мислення, полягає у фетишизації тих чи тих смислів. Ми бачимо створення та існування таких фантомів і щодо зовсім недавньої інтелектуальної історії. Вони постають тим швидше, і тим повніше владарюють над свідомістю, чим менш наполегливо і ґрунтовно ми проводимо аналітичну роботу з осягнення цієї історії. Не випадково було вирішено позначити середовище київських філософів максимально нейтральним терміном «філософське коло». Не секрет, що існує інша поширена ідентифікація цього явища у вигляді поняття «Київська філософсько-світоглядна школа». Однак його застосування тягне за собою безліч змістових і методологічних питань. На яких підставах можна ідентифікувати певну філософську спільноту як наукову школу і як часто застосування цього поняття інспірується суто кон'юнктурними мотивами, а не правдивими підставами? Також чи не є надто обмеженим інструментарій історико-філософського аналізу, який різноманітні форми єдності та співпраці (як і теоретичної солідарності) інтелектуалів намагається схопити, по суті, одним-єдиним поняттям школи? Якщо навіть визнати існування «Київської школи» — то якими є її інституційні та часові рамки, персональний склад? Адже очевидно, що в будь-якому разі йдеться про коло інтелектуальної співпраці, осердям якої були співробітники Інституту філософії АН УРСР, тоді як переважна більшість київської філософської спільноти не мала до творчої роботи цього осередку практично ніякого стосунку. Тому якою мірою до місця поняття «київська»?

Ми намагалися надати слово у даному випуску представникам різних позицій та різних філософських генерацій. Однак, звісно, картина залишилася далеко не повною. Мета полягала не стільки в тому, щоб дати відповідь на питання щодо нашого недавнього філософського минулого, скільки в тому, щоб порушити низку питань, які з цим минулим органічно пов'язані. Сподіваємося, що розпочата розмова дістане відгук у читачів і їхніми зусиллями — вашими, шановні колеги — буде продовжена.

Тематичний блок наступного, четвертого числа «Філософської думки» буде присвячено «діагнозу нашого часу» — початку ХХІ століття.